

Jaarverslag 2024

Hierbij ontvangt u het verslag van Stichting Miski-onderwijs in Peru met de inhoudelijke en financiële verantwoording over het project *“Onderwijs-pilotproject voor het ontwikkelen van een onderwijsmethode ter bevordering van de sociaal-emotionele ontwikkeling en burgerschap, geïmplementeerd en gevalideerd op drie basisscholen in de regio Cusco”* van het jaar 2024.

Opbouw jaarverslag

Op de eerste zeven pagina's wordt het project beschreven, de werkwijze en hoe het dit jaar in het project gegaan is. Hierin staan de beschrijvende resultaten. Op pagina 8 begint de financiële verantwoording van het uitvoering. Pagina 13 bevat het beleidsplan waarin de voorlopige resultaten per doelstelling aangegeven worden. Hierna volgt op pagina 16 een fotogalerij met een weergave van het werk op de scholen. Tenslotte vindt u op pagina 26 een uitgebreid verslag van de evaluatie die het project heeft afgenomen bij de leerlingen, ouders en docenten. Veel plezier bij het lezen!

Het project werkt aan:

Het ontwerpen, implementeren, valideren en uitvoeren van een onderwijsmethode met lessen voor de leerlingen en oriëntatie voor ouderbegeleiding met thema's ter bevordering van de sociaal-emotionele ontwikkeling en burgerschap¹.

De gewenste resultaten van het project:

1. Competente/ opgeleide docenten in het werken met de overstijgende leerdoelen met hun leerlingen.
2. Competente/opgeleide docenten in het werken met dezelfde thema's met ouders, met het doel ze te sensibiliseren en concrete handvatten mee te geven in de opvoeding van hun kinderen.
3. Een onderwijsmethode, ontworpen, geïmplementeerd, gevalideerd en uitgegeven voor docenten die willen werken aan de overstijgende leerdoelen met leerlingen en ouders.

¹ De thema's waarmee gewerkt wordt aan de sociaal-emotionele ontwikkeling en burgerschap vallen onder de **overstijgende leerdoelen** die het nationale onderwijscurriculum van het Peruaanse Ministerie van Onderwijs vraagt. Hieronder valt discriminatie, gendergelijkheid, interculturaliteit en milieueducatie.

De impact die het project beoogt te bereiken (op langere termijn): Peruaanse kinderen met meer zelfvertrouwen, die voor zichzelf opkomen, anderen respecteren en verantwoordelijkheid leren nemen voor hun (toekomstige) rol als burger in de maatschappij in thema's als ethiek, democratie, gelijkheid, discriminatie, interculturaliteit en milieubewustzijn.

Doelgroep²:

N °	School-code	Naam v.d. school	Groepen	Aantal docenten	Aantal leerlingen	Aantal families
1	0235309	51501 Urpay S/N	4 en 5	1	18	18
2	0785071	50868 Fernando Tupac Amaru	3 t/m 8	40	919	648
5	1369248	Huayna CCapac Provincia Paucartambo	Middelbaar 1e-5e jaargang	8	68	35
4	1575745	501448 San Isidro Labrador-Chacachimpa	3 t/m 8	6	100	53
TOTAAL				55	1105	754

Omschrijving van het werk in 2024:

In augustus heeft Sylvia zich bij het project aangesloten. Dankzij haar bijdrage wordt het project nog sterker. Het ontwikkelen van de methode wordt door haar bijdrage nóg beter en ook het samenwerken in het veld zorgt dat we meer impact kunnen hebben. Hier zijn we heel blij mee!

Dit jaar heeft een middelbare rurale school gevraagd of we ook met hen kunnen werken. We hebben eerst een pilot gedraaid en iedereen, docenten, leerlingen en ouders, was heel enthousiast! Het vergt een aanpassing van het materiaal, maar wát mooi als we een doorgaande lijn kunnen maken vanaf de lagere school tot en met de middelbare scholen, zodat deze thema's echt verankeren.

Thema's van dit jaar

Als eerste is er samen met de scholen gewerkt aan het thema 'Samenleven en welzijn op school'. Dit is een introductie en overkoepelend thema dat aan het begin van elk jaar terugkomt. Het geeft een goede basis op school en in de klas over hoe we graag met elkaar willen omgaan en hoe we actief kunnen bijdragen aan fijn samenleven en -werken.

Het thema discriminatie is uitgebreid, verbeterd en geïmplementeerd op de scholen. In deze lessen wordt gewerkt aan de bewustwording van het discrimineren, denkpatronen van jezelf en

² Sinds 2022 hebben we met meerdere scholen gewerkt, waarbij sommigen zijn afgefallen en anderen weer bijgekomen. De scholen die gebleven zijn, zijn colegio Fernando Tupac Amaru en colegio San Isidro Labrador Chacachimpa. De docent van groep 4/5 van Urpay heeft dit jaar weer meegedaan. De nieuwe aanwinst is de middelbare school Huayna Ccapac in de provincie Paucartambo, volgend jaar doen zij ook mee.

van de ander te (her-) kennen en ervaren wat discriminatie met de ander doet. Hiernaast wordt verteld dat we in de grondwet hebben afgesproken dat we dit niet accepteren. Dit allemaal zodat we allemaal zelf verantwoordelijkheid nemen en het discriminerend gedrag zal stoppen.

Bij het thema zelfvertrouwen zijn er meerdere activiteiten en varianten bijgekomen voor de docenten om uit te kiezen, gebaseerd op de ideeën van de docenten vanuit de praktijk. Het heeft dit thema nóg mooier gemaakt.

Ook hebben we een nieuw thema ontwikkeld: 'Hoe los je het pesten samen op?' Als theorie is er gewerkt vanuit het 'KiVa programma', de 'PRIMA-methode' en de 'No blame theory'. Van daaruit hebben we een belangrijk onderdeel voor de lessen ontwikkeld; in de klas worden vanuit het systemisch werk de rollen binnen het pesten duidelijk gemaakt. Hiermee geven we inzicht in alle rollen in het pest-systeem. De kinderen krijgen handvatten en zo kunnen we ze bewust laten kiezen voor 'helpende' rollen. Dit om de peestsituatie op te lossen en al in een beginstadium te laten stoppen.

Workshops met de schoolteams:

De aanwezigheid bij de workshops is altijd groot (98% - 100%). De meeste scholen zijn al gewend aan onze workshops, waarin er veel gevraagd wordt naar hun mening en hun werkwijze in de klas. De werkvormen zijn interactief en vaak spelenderwijs. Voor de nieuwe school was dit in het begin wennen, maar het wordt door iedereen erg gewaardeerd. De thema's in de workshops worden eerst gerelateerd aan hun eigen leven en aan hun rol als docent in de klas. Na een korte theorie wordt er praktisch gewerkt aan de doelen en de werkwijze van de lessen met de kinderen. Op deze manier wordt er inzicht gegeven in de opbouw en het doel van de lessen; wat willen we graag bij de kinderen bereiken? Ook wordt er tijd genomen voor het werk met de ouders; hoe kunnen ze dit aanpakken met de ouders?

De meeste docenten waarderen de workshops met een *zeer goed*. Ze zijn erg blij met de innovatieve en motiverende werkvormen. Ze zien ook de aansluiting van de lessen bij het curriculum van het onderwijs, waardoor ze voelen dat ze dit op een goede manier invulling geven.

De lessen in de klas:

Ook de inhoud van de lessen en de werkwijze is voor de meeste docenten anders dan ze gewend zijn, maar de docenten die al langer met het project meedoen pakken het nu makkelijk op en ze benoemen het als fijne praktische lessen. Alle docenten hebben minstens één klassenbegeleiding gehad en een aantal zelfs vier keer. Deze begeleiding wordt als heel waardevol ervaren en krijgt een hoge waardering.

De docenten geven aan dat de kinderen erg betrokken zijn en de lessen heel leuk vinden. De lessen hebben een positieve uitwerking. De kinderen openen zich. Ze voelen zich nu meestal veilig genoeg om hun gevoelens te verwoorden, iets wat ze niet allemaal gewoon zijn. Vorig jaar was het in de dorpscholen voor sommige leerlingen nog moeilijk om zich te openen en uiten. Dit jaar zien we, na twee jaar interventie, al een groot verschil in dezelfde groepen. De kinderen zelf geven aan dat ze respectvoller met elkaar omgaan en dat er minder gepest wordt. Ze zijn blij dat ze de ruimte krijgen om over hun gevoelens te praten en hun eigen mening te geven. Ze leren zichzelf hiermee beter kennen en ook hun klasgenootjes, wat ze heel leuk vinden. Veel kinderen geven aan dat ze de thema's belangrijk en interessant vinden voor zichzelf.

Het werk met de ouders:

De ouders worden tijdens de ouderbijeenkomsten ook betrokken bij de thema's. De docenten zijn blij dat dit project concrete handvatten geeft voor het werk met de ouders en ze geven aan dat het belangrijk is om deze thema's ook met de ouders te behandelen. Ze vinden het soms spannend om de thema's met de ouders aan te gaan en zijn blij met de ondersteuning van het project. Op de stadsschool pakt nog niet elke docent de thema's op. In 2025 wordt dit een speerpunt: meer aandacht besteden aan het concreet uitwerken hoe hiermee met ouders gewerkt kan worden. De ouders hebben mooie reacties gegeven op het werk van het project. Eén moeder gaf aan dat de ouders na het thema discriminatie met elkaar gepraat hebben en ze nu zelf opletten om niet onderling te discrimineren over waar iemand vandaan komt (een boer die veraf woont t.o.v. iemand in het dorp met een administratieve baan). Ze gaf aan dat dit nu onderling veel minder is geworden. Dit kan alleen maar een positieve uitwerking op de kinderen hebben. Eén andere moeder gaf aan dat ze nu bewuster is van hoe ze reageert op haar dochter door meer affectie te tonen, écht te luisteren als ze iets vertelt en haar zelfvertrouwen geeft.

Er is met rollenspel gewerkt om nieuwe strategieën aan te bieden van hoe je kunt reageren op verschillende situaties. Velen geven aan dit heel waardevol te vinden.

De ouders geven aan de bijeenkomsten ook héél leuk te vinden. Door het spel, het delen met elkaar en samen te lachen voelt het ook als ontspanning. Hiernaast vinden ze de thema's ook heel belangrijk. Ze vertellen dat ze thuis ook met de kinderen over de thema's praten.

De parels van het project dit jaar:

- We zien in het derde jaar dat het project zijn impact laat zien. De kinderen openen zich meer. Ze spreken meer over gevoelens en geven aan wat ze wel en niet fijn vinden. Ook schrijven ze zelf dat er veel minder ruzie is en dat er meer respect naar elkaar is. Daarnaast hebben ze meer zelfvertrouwen en leren ze zichzelf beter kennen. Ze zijn zich meer bewust van hun gedrag en het gevolg ervan op anderen. Ze voelen meer erkenning van anderen in waar ze goed in zijn en vinden het ook leuk om te durven en kunnen zeggen waar ze zelf goed in zijn.

- De docenten maken zich de werkvormen eigen en geven de lessen met plezier, ook omdat de leerlingen het heel leuk vinden. Omdat ze ook een verandering zien bij de kinderen, zijn ze gemotiveerd. Ze horen met deze lessen veel meer van hun leerlingen, waar ze over denken, wat ze voelen en waar ze voor staan. Dit helpt de docenten om ze te ondersteunen. De leerlingen nemen de docent nu veel meer in vertrouwen.
- De les waarin de kinderen de rollen bij het pesten uitspelen is een eye-opener voor hen. Ze zien het pesten voor zich gebeuren en doordat we vragen naar hoe iedere rol zich voelt, zien ze de impact van ieders gevoel en gedrag. Tijdens het rollenspel kiezen velen voor de rol als helper en ondersteuner en niet de kant van de pester. Daardoor komt de pester geïsoleerd te staan. Het effect na deze les is ook zichtbaar. Eén moeder vertelt dat de kinderen nu zonder het bijzijn van de docent elkaar onderling corrigeren waardoor het pesten stopt.
- Meerdere ouders van de middelbare school gaven aan dat het belangrijk is dat beide ouders bij deze bijeenkomsten zouden moeten zijn. Ze vinden de bijeenkomsten erg waardevol.

Aandachtspunten voor 2025:

- In 2025 willen we de planning met de scholen aan het begin van het jaar nog duidelijker neerzetten. Dit om een goede aansluiting te hebben met de thema's in de klas en de ouderbijeenkomsten. De docenten hebben gevraagd of de ouderbijeenkomsten vaker samen met de kinderen georganiseerd kunnen worden.
- We willen nóg meer aandacht geven aan de aansluiting van het project op de culturele realiteit van de scholen. Hiervoor willen we antropologen en psychologen bij de inhoud betrekken en de docenten ook op dit vlak als ervaringsdeskundigen op zoeken.
- De ouderbijeenkomsten met de docenten op de stadsschool Fernando Tupac Amaru zal meer prioriteit krijgen. Zij geven de ouderbijeenkomsten ieder individueel met hun ouders. We zullen dit nog veel sterker neerzetten zodat de drempel nóg lager zal zijn om ook met de ouders aan de thema's te werken.

Conclusie

In de bijlagen van dit document staat een samenvatting van de evaluaties die we dit keer niet alleen bij de docenten, maar ook bij een deel van de leerlingen en zes ouders hebben afgenomen. En hierin is de waardering voor het project erg positief. De docenten geven nog hogere waarderingen dan vorig jaar aan alle onderdelen. De leerlingen geven aan dat ze positieve verandering ervaren en blij zijn met de lessen. En ook de ouders vertellen dat ze blij zijn met de ouderbijeenkomsten en dat wat ze aangereikt krijgen in praktijk brengen. Dit maakt dat onze inzet en harde werk voor dit project zijn vruchten afwerpt en ons dankbaar maakt om dit te mogen doen.

Plannen voor 2025

In 2025 staat een samenwerking met het Ministerie van Onderwijs op het regionale of provinciale niveau van Cusco op de planning. De trainers van het project zullen hierbij de onderwijsspecialisten van het ministerie opleiden in de thema's van het project. Deze onderwijsspecialisten zullen, met onze ondersteuning, de thema's in de door hun uitgekozen scholen implementeren. Hiermee wordt het project op grotere schaal bekend en de validatie op grotere schaal mogelijk. Zo krijgt het project meer feedback wat een nog grotere verrijking zal zijn. Met deze samenwerking zullen we uiteindelijk de methode in samenwerking met het Ministerie willen uitbrengen.

Met het online programma Skill-Ed zullen we een eerste pilot uitzetten om de methode ook online uit te brengen. Docenten die in afgelegen gebieden werken kunnen op deze manier dit programma online downloaden en offline op hun school bij al het materiaal; de theorie, video's ter ondersteuning en de lessen.

Verder zullen we aandacht besteden aan het verbeteren van de reeds ontwikkelde thema's en gaan we de nieuwe thema's democratie, interculturaliteit, rechten en milieubewustzijn ontwikkelen.

Financiële verantwoording Stichting Miski-onderwijs in Peru 2^e boekjaar 2024

Steunstichting Miski-onderwijs Nederland

BALANS PER	31 december 2023	31 december 2024
Activa		
<i>Vorderingen</i>		
Toegezegde maar nog te ontvangen giften	€ 6.000,00	€ 4.000,00
Terug te vorderen kosten fondsenwerving 2024		€ 317,62
<i>Liquide middelen</i>		
ABNAMRO Betaalrekening	€ 6.977,43	€ 10.130,93
Totaal	€ 12.977,43	€ 14.448,55
Passiva		
<i>Eigen vermogen</i>		
Algemene reserve	€ 1.294,78	€ 8.448,55
<i>Kortlopende schulden</i>		
Nog te betalen projectwerkzaamheden Stichting Peru	€ 10.000,00	€ 6.000,00
Nog te betalen kosten fondsenwerving II	€ 1.682,65	-
Totaal	€ 12.977,43	€ 14.448,55
STAAT VAN BATEN EN LASTEN		
Baten:	Realisatie 2022-2023	Realisatie 2024
Particuliere donateurs	€ 15.130,00 ³	€ 3.562,22
Fondsenwervende donateurs	€ 24.475,00	€ 28.650,00
Wilde Ganzen		€ 8.252,33 ⁴
Totaal baten	€ 39.605,00	€ 40.464,55
Lasten:		
Subsidie Stichting Peru	€ 30.064,57	€ 28.552,33 ⁵
Bestuurskosten/secretariaat	€ 154,35	€ 106,41

³ Hieronder valt een in 2022 toegezegde periodieke particuliere gift van in totaal EUR 10.000,- die in vijf jaarlijkse termijnen wordt overgemaakt.

⁴ Deze gelden zijn direct op de rekening van Stichting Peru gestort.

⁵ Hier zit de fondsen van Wilde Ganzen bij.

Kosten fondsenwerving	€	3.806,83	€	2.999,19
Kosten promotiemateriaal	€	123,38	€	11,40
Opstart- en websitekosten	€	3.659,03	€	463,98
Vrijwilligersvergoeding	€	0	€	772,80
(Verzekering van) materiaal voor het project	€	0	€	54,78
Bankkosten	€	502,06	€	349,89
Totaal lasten stichting	€	36.627,57	€	33.310,78
Resultaat	€	1.294,78	€	7.153,77

Toelichting jaarverslag steunstichting Miski Nederland 2024

Toelichting balans: activa per 31 december 2024

Algemeen:

De stichting is officieel begin mei 2022 opgericht. Zodoende heeft het 1^e boekjaar van de stichting vanaf mei 2022 tot en met 31 december 2023 gelopen.

1. ABNAMRO betaalrekening

Dit saldo is in overeenstemming met de opgave van de bank per 31 december 2024. Het saldo is direct opvraagbaar.

2. Kas

Er is geen kasgeld aanwezig.

3. Vordering

Betreft reeds toegezegde, maar nog te ontvangen giften en een onjuiste betaalde factuur.

Toelichting balans: passiva per 31 december 2024

1. Eigen Vermogen

Het Eigen Vermogen nam in 2024 met €7.153,77 toe en is toegevoegd aan de algemene reserve.

2. Algemene reserve

Betreft het beschikbare tegoed op bankrekening inclusief openstaande vordering minus openstaande schulden.

3. Kortlopende schulden

Betreft betalingsverplichtingen die de Stichting nog heeft staan. Respectievelijk een openstaande factuur met betrekking tot fondsenwerving in 2023 en een betalingsverplichting aan stichting Peru inzake een particuliere periodieke donatie aan de stichting.

Beide schulden worden verrekend met het algemene reserve.

Toelichting Baten:

1. Donatie subsidie projectwerkzaamheden Peru

Betreft een particuliere periodieke donatie in 5 termijnen.

Toelichting Lasten:

1. Subsidie Stichting Peru

Betreft het bedrag dat aan donaties is doorgestort aan stichting Peru.

2. Bestuurskosten/secretariaat

Betreft de indirecte kosten zoals administratieve, reis- en belkosten.

3. Kosten fondsenwerving I

Betreft een betaalde factuur met betrekking tot fondsenwerving.

4. Kosten promotiemateriaal

Postzegels, bedankkaarten, bloemen en dergelijke.

5. Opstart- en websitekosten

Betreft declaraties bestaande uit overige algemene kosten, stichtingskosten en websitekosten.

6. (Verzekering van) materiaalkosten project

Verzekering van beamer voor het project en kosten spellen voor sociaal-emotionele ontwikkeling.

7. Bankkosten

Betreft bankkosten van de stichtingsrekening (ABNAMRO) en transferkosten.

Het saldo resultaat over 2024 van € 10.130,93, wordt conform bestuursbesluit op 20 februari 2025 toegevoegd aan Algemene reserve.

Financiële verantwoording van het project in Peru

Balans per: 31 december 2023 31 december 2024

ActivaToegezegde gift 2022⁶ € 10.000 € 6.000,00

Correctie gelden ontvangen uit Nederland € 166,17

Liquide middelen:

Interbank Peru bankrekening € 2.518,93 € 11.638,83

Totaal: € 12.518,93 € 17.805,00**Passiva**

Subsidie onderwijsproject € 2.518,93 € 11.638,83

Nog te ontvangen van Stichting Miski-
onderwijs NL € 10.000,00 € 6.000,00Nog te ontvangen gelden Nederland € 166,17⁷**Totaal: € 12.518,93 € 17.805,00**

⁶Er is een gift vanuit Nederland toegezegd om een gedeelte van de gemaakte kosten van 2022 te dekken. Deze zal in gedeeltes gedoneerd worden en deze staat ook op de Nederlandse balans.

⁷Dit bedrag is een openstaande donatie die nog bij de giften aan Peru hoort.

Baten:	Realisatie 2022-2023	Realisatie 2024
Banksaldo	€ 0	€ 2.518,93
Ontvangen subsidies Nederland	€ 20.064,57	€ 20.100,00
Ontvangen subsidies Peru	€ 512,00	€ 8.252,33
Nog te ontvangen subsidie	€ 10.000,00	
Totaal baten:	€ 30.576,57	€ 30.871,26
Lasten:		
<i>Activiteiten van het project:</i>		
R1 Opleiden van leerkrachten, werk met de leerlingen	€ 16.852,64	€ 13.140,00
R2 Opleiden leerkrachten, werk met ouders	€ 9.016,22	€ 3.795,64
R3 Realisatie onderwijsmethode voor leerkrachten ⁸	€ 0,00	€ 54,83
Totaal directe kosten	€ 25.868,86	€ 16.990,47
<i>Indirecte kosten</i>		
Kosten boekhouding	€ 849,60	€ 1.288,86
Opstartkosten Stichting	€ 1.020,32	€ 386,14
Administratieve kosten	€ 154,88	€ 514,98
Promotiekosten	€ -	€ 32,43
Apparatuur voor het project	€ 166,25	€ -
Onvoorziene kosten	€ 33,16	€ 19,55
Totaal aan lasten:	€ 28.093,07	€ 19.232,44

⁸Resultaat 3, het realiseren van een afgedrukte onderwijsmethode wordt aan het eind van het project gerealiseerd.

Beleidsplan van het project met de vorderingen in 2024, met verantwoording per resultaat:

Samenvatting		Verifieerbare indicatoren	Verantwoording	Middelen van verificatie	Verificatie	Veronderstellingen	
Einddoel	Wat we met dit project willen bereiken is kinderen met meer zelfvertrouwen, die voor zichzelf opkomen, anderen respecteren en verantwoordelijkheid leren nemen voor hun (toekomstige) rol als burger in de maatschappij in thema's als ethiek, democratie, gelijkheid, multiculturaliteit en milieubewustzijn.	<p>1. De zichtbare producten die gemaakt zijn tijdens het project.</p> <p>2. De meetbare stijging van de impact van het project dmv van de begin- en eindmeting.</p> <p>3. Testimonia van docenten, ouders en leerlingen over de impact die zij ervaren hebben.</p>	Zie foto's en video's.	Foto's en filmpjes van de producten die gemaakt zijn tijdens het project.	Zie bijlagen.	De doelgroep ervaart een duidelijke verbetering van het welbevinden van de kinderen en een beter leefklimaat op school. <i>De docenten, leerlingen en een aantal ouders geven aan dat het project een positieve verandering teweeg heeft gebracht.</i>	
			In deze verantwoording per resultaat laten we de impact van het project zien.	Het eindverslag van het project.	Nog n.v.t.		
			Onder het schema staat het verslag van evaluaties van docenten, leerlingen en ouders. Zie bijlage.	Testimonia opgenomen tijdens interviews en geschreven evaluaties van de betrokkenen bij het project.	De tussen-evaluaties van de leerkrachten, leerlingen en ouders.		
Doel van het project	Het ontwerpen, uitvoeren en valideren van een onderwijsmethode met lessen voor de leerlingen en voor de ouderbegeleiding in dezelfde thema's van de vakoverstijgende leerdoelen.	De methode, gevalideerd op de scholen en uitgegeven aan het eind van het project.	Dit jaar zijn meerdere thema's gevalideerd en verbeterd, dit zal in 2025 nog een gevolg krijgen. Er is ook een begin gemaakt met een online versie van de methode, deze is in de uitprobeerfase.	Oplage van de gedrukte methode.	Nog n.v.t.	Het project zal uitgevoerd worden binnen de geplande tijd met de betrokken samenwerking van de doelgroep.	
RESULTATEN	R · 1	Competente/ opgeleide docenten in het werken met de overstijgende leerdoelen met hun leerlingen.	95% Aanwezigheid van de docenten in de workshops.	In totaal zijn er 9 workshops gegeven. Op alle scholen is er een aanwezigheid van tussen de 98% - 100%.	Aanwezigheidsregistratie van de docenten.	Op papier geregistreerd met aanwezigheidsregistratie.	Gemotiveerde docenten met de bereidheid tot de uitvoering van het project.

Stichting Miski-onderwijs in Peru

R · 2		<p>De uitgevoerde lessen die samen met de docenten voor hun doelgroep zijn afgestemd.</p> <p>Klassenbezoeken⁹ gerealiseerd voor een 95% door de trainer om de competentie van de docenten te versterken.</p> <p>De eindevaluatie waarin de docenten aangeven meer competenties te ervaren door te werken met het project.</p>	<p>Er zijn 16 lessen met de docenten gedeeld. Urpay: 100% van de lessen Chacachimpa: 75% van de lessen Tupac Amaru: 45% van de lessen gegeven. Huayna Ccapac: 92% van de lessen.</p>	<p>De evaluatie van de lessen door de docenten in de workshops. Foto's en filmpjes van de lessen of de producten van deze lessen.</p>	<p>Foto's van de lessen, zie bijlagen.</p>	<p><i>De docenten zijn erg positief over de workshops en de thema's. Bijna 6% geeft een voldoende, 27% vindt de workshops goed en bijna 75% zeer goed. De lessen worden beoordeeld met een 3% als voldoende, een 42% als goed en een 55% als zeer goed. De klassenbezoeken zijn met bijna 30% goed en 70% zeer goed beoordeeld.</i></p>
		<p>90% van de docenten werken de thema's uit met de ouders van de leerlingen op ouderbijeenkomsten.</p> <p>75% van de ouders doen mee aan de ouderbijeenkomsten over deze thema's.</p> <p>De evaluatie van de docenten over hun beleving van competent zijn en impact</p>	<p>Urpay: 100% gerealiseerd. Chacachimpa: 400% gerealiseerd. Tupac Amaru: 95% gerealiseerd. Huayna Ccapac: 140 % gerealiseerd.</p> <p>Tussenevaluatie: Urpay mondelinge evaluatie. Op alle andere scholen is er een anonieme schriftelijke tussenevaluatie afgenomen, zie bijlage.</p>	<p>Verslaglegging van de klassenbezoeken.</p> <p>Eindevaluatie.</p>	<p>100%</p> <p>N.v.t.</p>	
	<p>Competente/opgeleide docenten in het werken met dezelfde thema's met ouders, met het doel ze te sensibiliseren en concrete handvatten te geven in de opvoeding van hun kinderen.</p>	<p>Urpay: geen ouderbijeenkomst geweest. Chacachimpa: 100% van de docenten. Tupac Amaru: 79% van de docenten. Huayna Ccapac: 100% van de docenten.</p> <p>Opkomst percentage ouders: Urpay: geen ouderbijeenkomst geweest. Chacachimpa: 98% Tupac Amaru: docenten individueel gegeven. Geen exacte gegevens over. Huayna Ccapac: 100%</p> <p>Huayna Ccapac en Chacachimpa: docenten positief en interactief in de bijeenkomsten. Zie bijlage en foto's.</p>	<p>Aanwezigheidsregistratie, foto's en filmpjes van de bijeenkomsten.</p> <p>De eindevaluatie.</p>	<p>Foto's van de bijeenkomsten en.</p> <p>Nog n.v.t.</p>	<p>De docenten zijn gemotiveerd en ervaren dat de bijeenkomsten waardevol zijn voor de ouders.</p> <p><i>Op de scholen zijn de docenten enthousiast over het werk met de ouders.</i></p>	

⁹ Het project streeft naar minimaal 1 klassenbezoek bij scholen. Bij de dorpsscholen hebben we meer klassenbezoeken kunnen doen door het kleine aantal docenten.

		hebben in het werk met de ouders.				
R .3	Een onderwijsmethode, ontworpen, uitgevoerd en gevalideerd voor docenten die willen werken aan de vakoverstijgende leerdoelen met leerlingen en ouders.	Een onderwijsmethode die de vakoverstijgende leerdoelen behandelt van het Curriculum Nationaal van het basisonderwijs in Peru, ontworpen in het project en uitgevoerd in de praktijk door drie docententeams in de regio Cusco.	Op dit moment is 60% van de lessen van de methode ontwikkeld. De lessen van 2024 zijn herschreven met de input van de docenten.	Bewijsmateriaal van de uitgevoerde lessen d.m.v. foto's en filmpjes.	Zie bijlage met foto's.	
		De onderwijsmethode is door 95% van de deelnemende docenten geïmplementeerd, geëvalueerd en gevalideerd.	In totaal heeft 93% van de docenten de lessen gegeven.	Tijdens de workshops is er altijd een moment van terugblik over de gegeven lessen waarin verbeteringen centraal staan. Aan het eind van het project wordt er een kleine afvaardiging van docenten gevormd om per thema de lessen door te lopen en nog een laatste verbetering aan te brengen.	Er zijn terugkoppelingen geweest tijdens de klassenbezoeken en workshops. De kleine afvaardiging is nog n.v.t.	
		De publicatie van de methode in teksten en visueel materiaal, digitaal en in print in oplage afgedrukt.	De eerste stappen zijn gemaakt voor een samenwerking met het Ministerie van Onderwijs om de methode te valideren en samen uit te brengen. Er is hiernaast een begin gemaakt met het opbouwen van de onlinemethode.	De methode is in oplage afgedrukt.	Nog n.v.t.	

Workshops met de docenten in Chacachimpa

De eerste workshop: in tweetallen uitwisselen wat we willen in school als we het hebben over het goed samenleven en een fijne omgeving creëren voor alle kinderen.

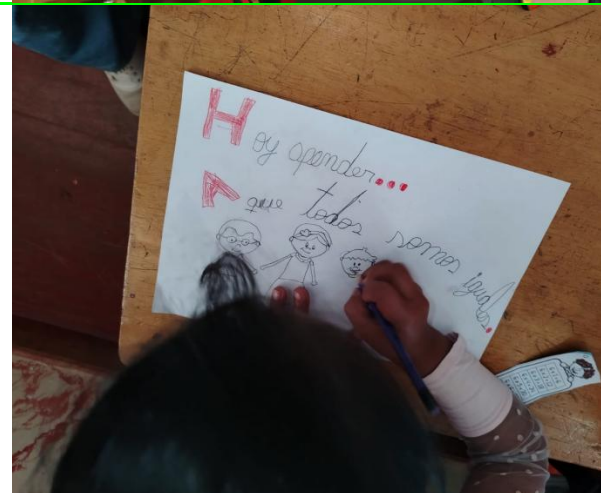
De laatste workshop over pesten. Dit is een activiteit die ook met de kinderen wordt uitgespeeld. De meester is de gepeste en juf María zal de eerste stap zetten en iets onaardigs zeggen. Om het pesten inzichtelijk te maken is het belangrijk alle rollen van het pesten te kennen en in rollenspel goed neer te zetten.

Klassenbezoeken in Chacachimpa

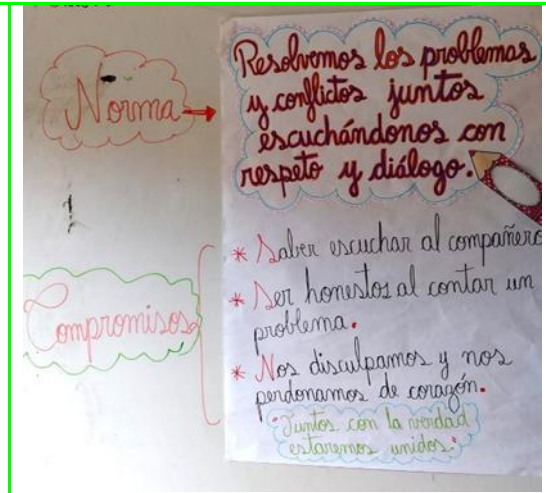
Juf Eli Isabel werkt met de kinderen aan zelfvertrouwen, welke dingen kun je tegen een ander zeggen, wat je leuk vindt aan de ander, in de ander waardeert of zelfs knap vindt, zodat zijn zelfvertrouwen omhoog gaat?

Het thema discriminatie in groep 5. Dit meisje tekent dat iedereen gelijk is, of je nu een meisje bent, een jongen, als je een bril draagt ...

Juf Becky werkt aan het op een goede manier met elkaar omgaan. De schoolafpraak is dat we 'De problemen samen oplossen en met respect in dialoog gaan'.

De kinderen in de klas spreken hiervoor in de klas af dat: we naar elkaar luisteren. We eerlijk zijn als we vertellen wat er gebeurd is. We ons verontschuldigen en de ander vergeven vanuit ons hart.

Het werk met de ouders van de school in Chacachimpa

Het thema discriminatie met de ouders. We hebben verschillende soorten discriminatie opgehangen in de klas en groepjes gemaakt om er zeker van te zijn dat iedereen het (met hulp) kan lezen en ze er samen over kunnen praten. Ze zetten een sterretje bij elk type discriminatie dat hun kinderen ervaren. Hierna hebben we er samen over gesproken. Wat horen ze van hun kinderen? Er wordt veel genoemd dat ze elkaar op school aankijken op het hebben van geld en mooie kleding. Ook op het feit of ze Quechua spreken in plaats van Spaans.

Eén van de technieken die we gebruiken is het rollenspel ouder-kind. Hierbij vragen we aan de ouders na elk kort rollenspel of we op de gespeelde manier het zelfvertrouwen van het kind stimuleren.

Hier spelen we moeder en kind. Moeder heeft haar kleine kind van het ene op het andere moment achtergelaten bij haar dochter die nét had afgesproken met een vriendinnetje om te spelen. De dochter is met haar kleine zusje buiten gaan spelen en even later is het kleine zusje er niet meer. Moeder komt en wordt heel boos. De dochter schrikt en verstart. We vragen aan de ouders of deze reactie van moeder helpend is. Een paar twifelen. De meesten zeggen van niet. Als we een reactie vragen staat één vader op en zegt: De kinderen zijn de verantwoordelijkheid van de ouders, niet van de andere kinderen.

Workshops met de docenten van colegio Fernando Tupac Amaru

De docenten wisselen uit wat ze in het samenleven en welzijn belangrijk vinden:

Welk gedrag zou je op school willen verbeteren? Welk voorbeeld geven wij? Welke normen en waarden vind je belangrijk? Op welke manier werk je er al aan?

Het thema discriminatie. We hebben verschillende vormen van discriminatie opgehangen die voorkomen in Peru. We vragen of ze in tweetallen bij elke vorm kunnen aangeven of hen dit een keer is overkomen. In tweetallen kunnen ze zo ook mooi uitwisselen wat er dan gebeurd is. Eén docent vraagt of ze het meerdere keren kunnen aangeven, wanneer dit heel vaak gebeurd is. In grote kring wordt er gekeken naar welke vormen méér voorkomen. We vragen of ze er iets over willen vertellen. Eén docent geeft aan dat hij een vrouw kent die zelf uit het platteland komt en zich nu heeft aangepast aan de stad. Maar nu is zij juist degene die anderen uit het platteland discrimineert. We hebben het over het werken aan het versterken van je eigen identiteit, het mogen laten zien waar je vandaan komt en het werken aan gelijkheid.

Hieronder vijf jongens die in hun groepje praten over discriminatie. Ze hebben het thema gelijkheid tussen man en vrouw. Ze vertellen over wat ze gezien hebben, bij de burens, bij ooms en tantes, op straat. Ze luisteren naar elkaar en worden er stil van. Je voelt dat hen dit raakt. Gelukkig spreken we hierna ook over wat je kunt doen.

De school Fernando Tupac Amaru heeft een bord gemaakt met de regels voor het samenleven op school. Niet alleen voor de kinderen, ook voor de docenten en ouders. Juf Whendy vertelt haar klas over deze regels als introductie. In de klas heeft ze de regels op verschillende plekken opgehangen en mogen de kinderen in tweetallen aangeven hoe ze vinden dat deze regels in de klas gaan. Ze gaan in gesprek over de regels die nog niet goed gaan. Wat gebeurt er dan als het niet goed gaat? Wat kunnen we afspreken met elkaar zodat we ons wel aan deze regel houden? Er worden meerdere ideeën gegeven en er komen concrete afspraken bij de regels. Hier gaan ze de komende tijd aan werken.

Juf Felicia van groep 3 vindt het wel spannend. Ze zijn nog jong. Kunnen we wel met ze over thema's in discussie gaan? Vanuit het project krijgt ze vragen die ze voorlegt aan de kinderen. En ze vinden het leuk om te doen! Een mening geven lukt wel, naar elkaar luisteren is nog wel lastig. Dat moeten ze nog meer oefenen. De juf doet het heel goed en heeft er plezier in.

Later kom zij en een andere docent terug op het thema gelijke behandeling. Is dat nu echt helemaal gelijk? Moet je het toelaten dat jongens met poppen spelen of zich willen kleden als meisjes? Mooi zoals ze ons in vertrouwen nemen en het gesprek aangaan.

Op de school Fernando Tupac Amaru geeft elke docent de ouderbijeenkomsten met zijn eigen klas. De groepen 6 hebben echter een bijeenkomst met alle klassen samen. En wij mogen hierbij ook met hen werken. We leiden het in met een klein spel over discriminatie, het onderscheiden van verschillen, wie ziet ze het eerst? En is dit erg? Nee. Hierna gaan we in gesprek over wanneer discriminatie niet oké is. We vertellen over hun kinderen die in de klassen verteld hebben over de discriminatie die zij ervaren hebben. Ook hebben we het over hoe zij als ouders hiermee kunnen omgaan.. Het voorbeeld zijn, iedereen gelijk behandelen. Het hebben over hoe je jezelf kunt verdedigen tegen discriminatie. Dat hier ook wetten voor zijn. We krijgen een applaus aan het eind van deze bijeenkomst.

De middelbare school Huayna Ccapac

Juf Yeny vroeg of het project niet ook geïmplementeerd kon worden op haar school, in een klein dorpje in de provincie Paucartambo. We spraken af om een presentatie van het project te geven aan de docenten. Ze waren enthousiast en we spraken af om een eerste workshop te geven over zelfvertrouwen. Op de foto staan de docenten van deze middelbare school. Meerdere docenten hebben meerdere vakken die ze geven, een hoofdvak en daarnaast bijvoorbeeld Engels of mentorschap. Op deze school zijn drie docenten verantwoordelijk voor het vak 'De ontwikkeling van de persoon, het burger zijn en deelnemen aan de maatschappij'. Een vierde persoon, Romel, is verantwoordelijk voor de inhoud en organisatie van het welzijn en samenleven op school. Ze waren allemaal heel enthousiast, vooral over de manier van werken met elkaar en het zelf beleven van de lessen die in de klassen gegeven worden.

Stichting Miski-onderwijs in Peru

Op deze school hebben we nog geen toestemming van alle leerlingen om foto's te maken. Deze groep wel.

Juf Gladis had de eerste les al gegeven met haar leerlingen. Een paar hadden dingen opgeschreven die niet zo aardig waren voor de ander. Of ik dit met ze kon bespreken? Natuurlijk! We hebben gewerkt aan het spiegelen van het gevoel; wat doet zo'n opmerking met de ander? In het begin waren er een paar leerlingen nog een beetje stoer, maar de meerderheid liet merken dat dit niet leuk was. We hebben gevraagd of iemand deze leerlingen mooie complimenten kon geven. Eén voor één durfden ze naar voren te komen en werden ze overladen met complimenten. Ze groeiden van trots en we vroegen hoe ze zich voelden. De sfeer veranderde en ik vroeg of we verder konden werken? In tweetallen vertelden ze elkaar over een moment waar ze trots op waren en daarna een moment waarop ze iets niet handig aangepakt hadden. Hierin vertelden ze wat er gebeurd was, hoe ze zich voelden en hoe het afliep.

In de grote groep durfden ze het één voor één allemaal te vertellen, zelfs de stoere jongens vertelden wat hen een keer was overkomen. De kwetsbaarheid was mooi om te zien, ook de respectvolle luisterhouding van de anderen.

Hierna hebben we gewerkt aan het accepteren van jezelf met je fouten. We vroegen of ze iemand kennen die perfect is? Zelfs mensen die al oud zijn maken nog fouten. Waarom vinden we het dan zo erg als we een fout maken? Van fouten kun je leren. Je kunt kijken hoe je het kunt goedmaken. Van de leerlingen hebben we mooie commentaren gekregen over wat ze van de lessen van het project vonden. In zo'n eerste jaar zijn er al resultaten te merken!

Het thema is waardering en zelfvertrouwen geven en krijgen. We vragen de ouders om te vertellen over hoe dat vroeger bij hen was. Wie gaf je zelfvertrouwen en wie haalde je zelfvertrouwen naar beneden?

Het is niet makkelijk om hierover te vertellen. Eén moeder neemt de handen van de andere moeder vast om haar aan te moedigen om te vertellen wat haar overkomen is en ze begint te vertellen.

We krijgen terug dat je vroeger niet zo snel complimenten kreeg. Er werd eerder verteld wat je allemaal niet goed deed.

Als je als ouder niet veel liefde hebt meegekregen, hoe kun je dit dan doorgeven aan je kind?

Ook met deze ouders is gewerkt aan rollenspel. Hoe kun je je kind zelfvertrouwen geven?

Het aanmoedigen, helpen als het nog niet weet hoe het moet, advies geven als het bij je komt met een probleem. Het gevoel geven dat je in hem gelooft. Complimenten geven wanneer het goed gaat, bedanken als het iets voor je doet.

We hebben uitgespeeld hoe hun rol als ouder het zelfvertrouwen naar beneden haalt. En hierbij gevraagd hoe zoon of dochter zich op zo'n moment zou voelen.

Daarna hebben we gespeeld hoe je juist het zelfvertrouwen kunt versterken.

Wanneer iemand het niet goed kan/doet, is dat omdat iemand het fout wil doen? Nee. Dan weet het dus nog niet hoe het moet. En wat is de rol als docent en ouder? Het aan ze leren. Ze hierin begeleiden, aanmoedigen en feliciteren als het lukt.

Links het schoolteam bij de ouderbijeenkomst. We hebben de bijeenkomst samen voorbesproken en we gaan het samen doen. Een paar docenten spreken goed Quechua, de taal waarin alle ouders thuis zijn. Dus ze gaan onze inbreng vertalen. Als voorbereiding hebben de docenten de leerlingen gevraagd om op te schrijven wat ze graag als waardering van hun ouders zouden willen krijgen en horen.

De school Urpay

Juf Vianney heeft aangegeven dat zij graag mee zou doen bij het project. Ze heeft de workshop discriminatie met ons gevolgd. Deze foto's zijn van het klassenbezoek. Ze doet sinds 2022 al mee aan het project. Ze heeft meer zelfvertrouwen en heeft zelf een prachtige introductie van de les over gendergelijkheid bedacht. Bij de kleuters en van thuis heeft ze verschillende soorten speelgoed meegenomen. Ze vraagt aan haar leerlingen of ze ieder een speelgoed kunnen uitzoeken. Iedereen pakt typisch meisjes- of jongensspeelgoed. De meisjes bijvoorbeeld kookgerei en de jongens pakken auto's, de dinosaurus en bouwspelgoed. Er is één jongen die goed oplet wat iedereen pakt en als hij aan de beurt is loopt hij direct op de pop af. Blij gaat hij zitten.

Een paar jongens hebben vragende blikken als ze naar zijn pop kijken. Sommigen kijken afkeurend maar ze durven niets te zeggen.

Juf Vianney vraagt iedereen waarom ze voor het speelgoed gekozen hebben. Als we bij de jongen aankomen vertelt hij dat hij het leuk vindt om met de pop van zijn zus te spelen. Een paar jongens beginnen zachtjes te lachen en anderen draaien onrustig in hun stoel. De juf vraagt waarom dit raar is? Ze vraagt of anderen thuis niet met speelgoed van hun broertje of zusje spelen? Langzaam komen er meerdere verhalen, dat de meiden ook met het speelgoed van jongens spelen en leuk vinden. De juf vraagt waarom ze dan dit speelgoed niet gepakt hebben? Eéntje geeft toe dat ze het pannetje niet heel leuk vindt. Een paar jongens vertellen dat ze vroeger ook met poppen hebben gespeeld. Ze komen op de rollen thuis en er zijn heel wat vaders die ook huishoudelijke taken doen. Zoals ook jongens die meehelpen in huis. Mooi!

Evaluatie van het pilotproject van 2024.

Dit jaar waren we ook weer nieuwsgierig hoe de deelnemers aan het project dit ervaren hebben. Om zeker te zijn van eerlijke antwoorden hebben we het project anoniem geëvalueerd bij de docenten en een gedeelte van de leerlingen. Hiernaast hebben we als steekproef een mondelinge evaluatie bij zes ouders afgenomen.

De evaluatie van de docenten.

De enquête is anoniem op papier afgenomen aan 70% van de docenten, waarin gevraagd is naar hun waardering van de workshops, de lessen en de klassenbezoeken. Hiernaast is ook gevraagd naar het werk met de ouders en in hoeverre het project voldoet aan en aansluit bij de vraag vanuit het onderwijs.

De waardering van de docenten per onderdeel van het project:

Onderdeel	Voldoende	Goed	Zeer goed
De workshops	6%	27%	67%
De lessen voor in de klas	3%	42%	55%
De klassenbezoeken		30%	70%
Gemiddelde totaal over het project	4,5%	33%	64%

We zijn blij met het resultaat van deze waarderingen: het is nóg mooier dan vorig jaar.

Omdat de evaluatie anoniem is afgenomen kunnen we de docenten die een voldoende hebben gegeven niet direct vragen waarom ze het een voldoende geven. De waardering van de lessen zijn mooi, maar blijven een beetje achter op de andere onderdelen. Bij elke vraag kan de docent een opmerking schrijven. Er zijn twee docenten die aangeven dat de lessen nog meer aan de realiteit van hun school zou moeten voldoen. Een andere docent vraagt of we deze realiteit tijdens het voorbereiden van het werk met de ouders meer in acht zouden kunnen nemen. Dit nemen we mee voor 2025. Anderen geven juist aan dat het mooi aansluit bij hun problematiek. Ook het gebruik van video's voor de les wordt door twee andere docenten aangegeven. Dit doen we een enkele keer. Onze prioriteit ligt bij de sociaal-emotionele ontwikkeling waarbij we andere adequatere werkvormen voorstellen. Wat we in hun commentaren naar voren zien komen is dat ze heel blij zijn met de klassenbezoeken. Hierbij zien we verschillen in niveau tussen de docenten. Er zijn docenten die hele leuke ideeën hebben die onze voorstellen nog mooier maken. Anderen houden van de houvast van de les en geven het liever zoals het vanuit het project voorgesteld wordt.

Hier een paar commentaren van docenten:

- *De workshops en lessen waren heel belangrijk, omdat ze een dynamische, reflexieve, respectvolle en harmonieuze sfeer bevorderen.*
- *De kinderen voelen zich nu sterker omdat ze hun kwaliteiten kennen. Ze uiten veel beter hun gevoelens, hebben hun gevoelens beter onder controle wat anderszins schadelijk kan zijn.*

- De kinderen begrijpen het wel maar passen het niet toe.
- Ik ben heel blij met de lessen omdat de kinderen nu hun eigen gedrag analyseren en ze zich bewust zijn dat het niet goed is om te discrimineren en het niet oké is om gediscrimineerd te worden.
- De kinderen reflecteren over hun gedrag en ze nemen zich voor om het beter te doen.
- Ik denk dat het nodig is om nog meer lessen over elk thema te geven voor meer impact.
- De lessen zijn heel interactief en leuk. Het zorgt ervoor dat hun sociaal-emotionele vaardigheden beter worden.
- De klassenbezoeken versterken hoe dan ook ons pedagogisch handelen. Vaak geven we zelf dit soort thema's niet.

Geeft het project goede handvatten om te werken aan de sociaal-emotionele vaardigheden en burgerschap en sluit het aan bij de vraag vanuit het onderwijs?

Alle docenten behalve één geven aan dat het project deze doelen bereikt.

- Ja, want er is een engagement vanuit het project en degene die het leidt wat ons welzijn, samenleven binnen de school en de collegialiteit bevordert.
- De lessen zijn erg goed en sluiten goed aan, we hoeven het alleen maar toe te passen.
- Het doel om te werken met de overstijgende leerdoelen wordt met het project daadwerkelijk bereikt.

Hoe vind je het werk met de ouders?

De docenten geven aan dit heel belangrijk te vinden.

- Het hielp heel goed om bij mijn leerlingen te werken aan het goed omgaan met hun emoties.
- Het werk met de ouders vraagt meer bijeenkomsten aangepast aan hun cultuur en context.
- De bijeenkomsten zijn heel belangrijk want het was voor het eerst dat er op deze interactieve manier met ze gewerkt is.
- Het was prachtig want de ouders waren betrokken bij elke oefening en het rollenspel.

De evaluatie van de leerlingen.

Er is ook bij 156 leerlingen van alle leeftijdsgroepen een anonieme vragenlijst afgenomen met vragen over wat ze geleerd hebben, hoe ze het ervaren hebben en of ze merken dat het project impact heeft op het welbevinden. Hierbij konden ze per onderdeel aangeven of ze het ermee eens waren. Dit is gedaan

op de twee dorpscholen van het project, in Chacachimpa en in Huayna Ccapac in Paucartambo. Je kunt zien dat de eerste school al twee jaar ervaring heeft met het project, want de impact is groter. De school Huayna Ccapac is afgelopen jaar gestart.

Wat de leerlingen van 8 jaar en ouder (*totaal 111 leerlingen*) hebben ervaren in het project:

Onderwerp	Chacachimpa	Huayna Ccapac
Interessant om over te leren.	91%	42%
Ik vind dit belangrijk voor mij.	85%	40%
We gaan nu beter met elkaar om.	63%	33%
We hebben meer respect voor elkaar.	69%	31%
Ik ken mezelf beter door de lessen.	59%	35%
Ik ken mijn klasgenootjes nu beter.	70%	31%
Ik vind het leuk om met deze thema's te werken. (zelfvertrouwen, discriminatie, pesten, etc.)	81%	46%
Wat ik geleerd heb, pas ik ook toe.	65%	25%
Ik vertel thuis over wat ik geleerd heb.	44%	12%
Ik ben nu veel aardiger voor mijn klasgenootjes.	55%	21%

Het is goed om te zien dat ze de thema's belangrijk en leuk vinden. Mooi om te merken is dat het ook echt impact heeft, dat ze nu beter en respectvoller met elkaar omgaan, van zichzelf zeggen dat ze aardiger zijn (de vraag is welk percentage al aardig deed...). Ook geven ze aan dat ze zichzelf en hun klasgenootjes beter kennen. Dit percentage mag nog wel hoger. Dus dat is mooi om mee te nemen in de ontwikkeling van de methode.

Een paar opmerkingen die de leerlingen zelf schreven:

- *We zijn nu veel aardiger naar elkaar, mijn klasgenootjes en ik.*
- *Ik vond het mooi om een ander te kunnen verdedigen of te helpen als dat nodig is.*
- *Het helpt ons om te weten wat je kunt doen als zo iets gebeurt (pesten).*
- *Ik heb geleerd om mezelf te kunnen zijn.*
- *Ik heb geleerd om me uit te spreken, te praten over mijn gevoelens, om goed naar de ander te luisteren en om ze beter te leren kennen.*

Vijf kinderen geven expliciet aan dat hun zelfvertrouwen nu veel beter is, dat ze zich niet meer laten beïnvloeden door wat anderen soms zeggen.

Vier kinderen geven aan dat ze het rollenspel bij het thema pesten niet fijn vonden, omdat het pesten pijn deed. Het is dus belangrijk om nog duidelijker aan te geven dat het een rollenspel is en te kijken naar een goede afsluiting.

De anonieme evaluatie van de kinderen van 6 tot 8 jaar (45 leerlingen) is eenvoudiger en alleen over het laatste thema pesten afgenomen. Het is soms de vraag of ze het allemaal goed beantwoord hebben.

Hun waarderingen:

Vragen:	Positief	Ik weet het niet	Negatief
Vind je het leuk om mee te doen aan de lessen?	87%	13%	
Is het belangrijk om hierover te leren?	89%	7%	4%
Weet je nu wat pesten betekent?	93%		7%
Helpen de lessen om beter met elkaar om te gaan?	84%	11%	5%

Wat voor cijfer zou je deze lessen geven? (26 antw.)

Méér dan een 10:	15%
Een 10:	73%
Een 9:	4%
Een 1:	4%

Ook bij deze leerlingen kun je zien dat ze het leuke en belangrijke lessen vinden. En dat ze ervaren dat de lessen helpen om beter met elkaar om te gaan. Twee leerlingen vonden het rollenspel van het pesten voor het kind dat 'gepest' werd niet zo leuk, geven ze aan.

Evaluatie van de ouders:

Er is hiernaast tevens een kleine steekproef afgenomen bij 6 ouders over hun ervaringen met de ouderbijeenkomsten.

Vertellen je kinderen thuis over de thema's als zelfvertrouwen, discriminatie en pesten?

Alle zes de ouders geven aan dat de kinderen hier thuis over vertellen.

Eén moeder geeft aan: Ze vertelde dat de kinderen eerder elkaar lastig vallen. Nu komen ze voor elkaar op als er geen docent bij is. Ze pesten elkaar niet meer.

Vind je het belangrijk dat er op school aan deze thema's gewerkt wordt?

Twee geven aan het belangrijk te vinden en vier zeggen het heel belangrijk te vinden.

Eén moeder vertelt: De lessen hebben geholpen om haar meer zelfvertrouwen te geven. Ze is nu veel opener en vertelt waar ze zich zorgen over maakt.

Wat vind je van de ouderbijeenkomsten?

Alle zes geven ze aan deze leuk en belangrijk te vinden.

Eén moeder: Ik vond het heel leuk, het was heel goed. Er is nu veel minder discriminatie over waar je vandaan komt (dorp of verder in de bergen). De ouders hebben naar aanleiding van de bijeenkomst met elkaar gepraat en nu doen we dat veel minder onder elkaar.

Wat vind je van de werkvormen van de ouderbijeenkomsten?

De ouders geven aan het mooi en goed te vinden.

Eén moeder: Het was mooi. Het spel was grappig, deed me ontspannen. Het rollenspel laat ons nadenken over hoe we met onze kinderen zouden moeten omgaan.

Wat heb je geleerd van de bijeenkomsten?

Eén vader: Om te praten met mijn kind. En hoe ik hem kan corrigeren zonder hem pijn te doen. Ik moet hem helpen en steunen.

Pas je het thuis toe?

De ouders geven allemaal aan van wel.

Eén vader: Ja, nu praten en delen we altijd tijdens het avondeten. We nemen dat moment om naar elkaar te luisteren.

Een voorbeeld van een evaluatieformulier voor de studenten.

1.- Wat vond je leuk aan de lessen over zelfvertrouwen?

Ik vond het heel belangrijk voor mij om de kwaliteiten van mijn klasgenootjes op te schrijven en die van mijzelf.

2.- Vond je de werk- en spelvormen leuk en waarom wel/niet?

Ik vond ze leuk, omdat we deelden wat we voelden en dachten.

3.- Wat heb je geleerd van de lessen over zelfvertrouwen?

Ik heb mezelf veel beter leren kennen en om mezelf te zijn.

Encuesta anónima del proyecto 'Juntos construimos nuestra convivencia escolar' en el año 2024
Estudiantes del proyecto

1- ¿Qué te gustó de las sesiones sobre convivencia escolar autoestima (Dinámica del sol, dar cumplidos a otros, expresar las fortalezas y cualidades)?

A mi me gustó muy importante para mi escribir las cualidades de otros y de mi

Interesante de aprender   Divertido/aburrido   Participativo
Compartimos lo que pensamos y lo que sentimos
Importante para mi   Bien explicado/no entendi bien

2- ¿Te gustaron las dinámicas o juegos (dinámica del sol, tarjetas de cumplidos, trabajar en pequeños grupos) que se utilizaron durante las sesiones? ¿Por qué?

Si me gustaron, por que ahí expresamos lo que sentimos y pensamos

3- ¿Qué has aprendido de las sesiones de autoestima?

Aprendi a conoceme mucho mejor ser yo mismo

Nos tratamos mejor   Tenemos más respeto   Me conozco mejor
Conozco mejor a mis compañeros   Me gusta aprender sobre estos temas
Pongo en práctica lo aprendido en el aula y fuera del aula   Lo hablo en casa
Sabemos más sobre estos temas
Yo trato mejor a mis compañeros